

ZVLÁŠTNOSTI PŘÍPRAVY A VEDENÍ ÚTOČNÉ OPERACE A BOJE K OVLÁDNUTÍ VELKÝCH ZASTAVĚNÝCH PROSTORŮ

V podmínkách Západního válčiště se budou vojska často setkávat s různými velkými zastavěnými prostory. Myslím, že na počátku je vhodné si ujasnit, že nejde jen o města, ale o prostory, které zvláště v posledních letech je třeba vážně brát v úvahu, neboť představují značné umělé překážky, jež nebude možné obejít a mohou být tak rozsáhlé, že se budou přibližovat šířce útočného pásma armády.

Na území Německé spolkové republiky žije více jak 80 % obyvatel ve městech a ve velkých zastavěných prostorech, z toho více jak 60 % bydlí ve velkých městech s více jak 20 000 obyvatel. Z hlediska zástavby území NSR je na každých 60—80 km velké město, na každých 20 km střední a na každých 10 km malé město. Kromě toho na území NSR je více jak 22 500 osad, které zabírají 20 % celkového území.

Z toho vyplývá, že v útočném pásmu armády může být v průměru okolo 1600 osad, 25 středních a do 5 velkých měst.

Kromě toho je vyhodnoceno, že na území NSR je kolem 24 tzv. velkých aglomerací (nebo jak je v poslední době nazýváno — urbanizovaných prostorů), které jsou značnou překážkou pro činnost vojsk. Z těchto 24 prostorů je nejdůležitějších devět, a to: Hamburg, Bremen, Hannover, Nürnberg, München, Rhein-Main, Rhein-Neckar, Ruhrgebiet, Stuttgart, šest z nich představuje značně rozsáhlou souvislou zástavbu několika desítek kilometrů do šířky i hloubky, koncentrací obyvatel kolem jednoho miliónu, s hustotou více jak 1000 obyvatel na 1 km².

Takováto rozsáhlá aglomerace v dnešních podmínkách má tři prvky — jádro (velké město), periferii a přilehlý prostor (pod periferií rozumíme sídliště a

průmyslové prostory a pod přilehlým prostorem — osady spojené s těmito prvky).

Je tedy možné dojít k závěru, že velká aglomerace představuje souvislý prostor s vysokou koncentrací průmyslu, obyvatelstva, sídlišť a charakteristickou infrastrukturou.

Touto problematikou se zabývala v roce 1985 i vojenskovědecká konference pozemního vojska NLA NDR.

S řešením problematiky přípravy a vedení útočných operací v podmínkách těchto rozsáhlých prostorů v pásmech činnosti armády a frontu vyvstává otázka — **budeme je obcházet nebo bude nutné tyto prostory ovládat z chodu.** Ve většině případů, z hlediska jejich značného prostoru, se nám nepodaří je obcházet, a proto je zapotřebí štáby i vojska připravovat k jejich ovládnutí a zabývat se touto problematikou na cvičeních, v přípravě velitelů, štábů a vojsk.

Ovládnutí takovéto aglomerace bude operačním a v některých případech i operačně strategickým úkolem. Přitom ani v budoucnu nemůže jít o úkol taktického rozsahu. Při ovládnutí velkých zastavěných prostorů se na rozdíl od stati 9 (boj o město), hlavy 4 Bojového řádu pozemního vojska ČSLA (Všeob-Ř-1) bude vyskytovat řada zvláštností, které je nutné respektovat a které v tomto článku uvádím.

Velení NATO se intenzivně zabývá vedením bojové činnosti v aglomeracích. V bojových řádech NATO, zejména v Polním řádu FM-90-10 jsou o této činnosti konkrétní ustanovení. Z hlediska obrany těchto prostorů předpokládají vojska NATO soustředit úsilí obrany na přístupech vytvářením tří linií, z nichž dvě jsou v předpolí a třetí přímo v aglomeraci.

Při řešení problematiky ovládnutí velkých zastavěných prostorů musíme vycházet z existujících podmínek, kdy v těchto aglomeracích bude řada betonových staveb, výškových budov, různé druhy komunikací s mimoúrovňovým křížováním atd. Rovněž nutno brát v úvahu, že stojící automobily budou představovat překážku pro pohyb techniky vlastních vojsk, což bude také ovlivňovat způsob jejich ovládnutí. Nepřítel je může vhodně využívat při vytváření zatarasených prostorů v kombinaci s výbušnými a zápalnými látkami. Kromě toho je zapotřebí rozlišovat, že v aglomeraci jsou stará města, kombinovaná nebo nově postavená.

Podle názorů NATO se nepředpokládá v kompaktních prostorech aglomerací organizovat obranu s velkými hustotami, protože vychází z teorie, že vojska Varšavské smlouvy budou pronikat do hloubky a nebudou se zdržovat.

Vycházíme-li však z reálné zkušenosti, dojdeme k závěru, že nelze úspěšně vést armádní útočnou operaci, nebudou-li ovládnuty i velké aglomerace. A jejich ovládnutí se všemi součástmi je možné jen za předpokladu zničení nepřítelů v předpolí a vytvoření si tak podmínky k ovládnutí jádra (velkého města).

Značný význam bude mít dobře organizovaný a vedený průzkum, který kromě obvyklých úkolů musí zjistit charakter obranných postavení na přístupech, obvodu aglomerace i ráz obrany v jejích jádru a dále, které objekty nepřítel připravil k ničení. Při boji v tomto jádru hlavní pozornost průzkumu je zapotřebí soustředit na uzly obrany, komplexy budov, hlavní ulice, náměstí, podzemní komunikace a objekty.

Způsoby, které budou voleny k rozvrácení obrany nepřítelů, mohou být různé. Zřejmě se vojska nevyhnou průlomů obrany v předpolí aglomerace a postupnému ovládnutí obrany jádra a v dalším rozvíjení operace. Současně bude nutné počítat i s obklíčením zastavěného prostoru, případně blokováním jeho

části. Boje v předpolí budou fakticky bojem v otevřeném terénu, vedeném podle zásad hlavy 4, Všeob-Ř-1. Podle mého názoru zde nebudou zvláštnosti. Nejtypičtějším pro ovládnutí velkých aglomerací je jejich dobývání z chodu. V těchto podmínkách bude zapotřebí připravit i plánovat rozvíjení operace do celé hloubky a blokováním přístupů k prostoru aglomerace (v řadě případů odrážet vojska, která nepřítel může přisunovat k posílení obrany v tomto prostoru.

V období přípravy a organizování boje (operace) by měli velitelé a štáby mít plány, charakteristiky objektů, pozemní a letecké snímky konkrétního prostoru, což by značně usnadnilo jejich činnost.

Při ovládnutí prostoru velké aglomerace bude nutné předpokládat, že tempo postupu našich vojsk zřejmě nepřevyší 500—1000 m za hodinu.

Při boji v tomto prostoru je zapotřebí počítat s tím, že koeficient účinnosti útočících vojsk se sníží na 0,4—0,7 ve srovnání s činností v otevřeném terénu (tento propočít získali pracovníci VABE Drážďany při modelování činnosti divize). Z toho vyplývá nutnost vyčleňovat (při boji v jádru aglomerace) 2—3krát více sil a prostředků než v normálních podmínkách. (Např.: aby bylo docíleno převahy 3 : 1, je nutné fakticky mít síly na normální poměr 6 : 1).

Zatímco obránce může plně využít možností zbraní, aniž bude snížena jejich účinnost, útočník je bude mít sníženy, a proto bude nutné použít 2—3krát více zbraní než v normálních podmínkách.

V bojové činnosti za ovládnutí velké aglomerace mohou být v dostatečné míře uplatněny kromě pozemních vojsk výsadková úderná vojska, která budou typickým druhem při boji v tomto prostoru.

Při boji v aglomeraci nebude výhodné používat operační manévrovací skupinu, protože její určení je zcela jiné. Přesto však může být využita ve prospěch vojsk, která vedou útočnou činnost v zastavěném prostoru, k přehrazení přístupů záloh nepříteli.

Velký význam má použití **letectva**. Stíhací letectvo může v součinnosti s prostředky PVO blokovat nepříteli v jádru aglomerace ze vzduchu a současně zabezpečovat PVO vlastních vojsk. Stíhací bombardovací a bitevní letectvo bude vhodné použít k ničení nepřátelských objektů, zejména opěrných uzlů, přičemž vojenské letectvo může bezprostředně podporovat vojska. Letectvo vede úderu na opěrné body nepříteli, vybudované ve zvlášť odolných budovách, na jeho zálohy a prostředky jaderného i chemického napadení. Vliv na jeho činnost však bude mít výška staveb. Ke zvláštností použití vrtulníků bude patřit to, že mohou působit na širokých ulicích, zatímco v jádru aglomerace nebude možné použít z nich ani PTRS. Vrtulníky budou v široké míře používány pro převoz výsadkových úderných jednotek, zvláště k vysazení jednotek v síle čtyř až roty.

Z hlediska použití **raketového vojska** při ničení prostředků jaderného napadení nebude rozdílu, i když bude ztížen průzkum jednotlivých zbraní nepříteli, které mohou používat jaderné náboje.

Při použití **dělostřelectva** je nutné předpokládat ztížení ničení palebných prostředků, ukrytých za vysokými překážkami. Může být vhodně použita palba minometů. Dělostřelectvo bude účelné více decentralizovat do čet, maximálně baterií, k podpoře úderných odřadů a skupin. Myslím, že je pravděpodobné i jiné jeho uskupení. Na úkor divizních dělostřeleckých skupin mohou být posíleny plukovní dělostřelecké skupiny. I dělostřelecká podpora útočících jednotek nebude moci být uskutečňována jako v normálních podmínkách, rovněž

půjde o decentralizaci, formou podpory může být soustředění palby. Zvláštního významu v jádru aglomerace bude nabývat palba prostředků pro přímou střelbu, ke které je možné používat i děla velkých ráží.

Při řešení otázek **protivzdušné obrany** prostředky PVO zpravidla rozmísťujeme na okraji jádra aglomerace, zatímco uvnitř něj nebude možné zaujímat kruhovou bojovou sestavu. Prostředky PVO je vhodné rozvinovat především na volných prostranstvích, stadiónech a v parcích, přenosné raketové komplety a protiletadlové kulomety na střechách budov. V ulicích bude obtížné protivzdušnou obranu organizovat.

V průběhu bojové činnosti v jádru aglomerace může nepřítel v široké míře využívat minové zátarasy, zvláště nebude-li možné určité prostory obejít. Rovněž je třeba počítat s rozsáhlými prostory závalů. Proto **ženijní vojsko** bude zřizovat průchody v zátarasech, upravovat přechody přes překážky, trhavinami ničit budovy bráněné nepřitelem, odminovávat a upravovat průjezdy pro přesun vojsk. Proto bude spotřeba ženijní munice 5–6krát vyšší. Překonávání vodních překážek může být zvlášť složité, zejména z toho důvodu, že řeka může mít několik ohybů i vysoké břehy a vojska ji mohou překonávat i několikrát v jednom směru. Pontonovou soupravu bude možné využívat často jen spuštěním jednotlivých pontonů za sebou, protože zpravidla charakter vodní překážky nebude umožňovat nájezd z boku ke spuštění pontonů na vodu najednou. Přepravu vojsk pomocí pásových samohybných soulodí organizujeme jen v tom případě, když nebudou vybudovány jiné přepravy a bude dostatek vjezdů i výjezdů pro tato soulodí.

Pokud se útočícím vojskům nepodaří zničit hlavní síly nepřitele v předpolí, je nutné plánovat jeho ničení v jádru aglomerace, kde bojová činnost bude charakterizována dobýváním jednotlivých městských čtvrtí, uzlů obrany, ulic a budov.

Při stanovení úkolů jednotkám je zapotřebí rozlišovat i šířku ulic, které rozdělujeme na úzké (8–15 m), střední (15–25 m a široké (25–40 i více m).

Šířka útoku může dosahovat:

- msč: 1–2 úzké ulice,
- msr: 1–2 ulice (100–200 m),
- mspr: 2–5 ulic (400–500 m až do 1 km),
- msp: 7–12 ulic (1–3 km),
- msd: (5–10 km).

Hloubka útoku může být:

- msč: 2–3 budovy (60–100 m),
- msr: 3–6 budov nebo průmyslový objekt (100–200 m),
- mspr: 2–3 ulice (1–2 bloky) nebo 2 široké ulice (1 čtvrt, závod); bližší úkol: 100–200 m, následující úkol: 500–1000 m,
- msp: 2–3 široké ulice, do 7 úzkých ulic, městský rajón; bližší úkol: 1 až 1,5 km, následující úkol: do 5 km,
- msd — bližší úkol: 3–5 km, následující úkol: do 8 km, další úkol: 8–10 kilometrů.

Při organizaci **součinnosti** je nutné kromě obvyklých otázek věnovat pozornost sladění činnosti předsunutých odřadů, operační manévrovací skupiny i výsadekových úderných jednotek za bojové činnosti v předpolí. V jádru aglomerace je důležité skloubit působení vševojskových jednotek s druhy vojsk, letectvem, se vzdušnými výsadky a výsadekoviými údernými jednotkami. Musíme počítat i s vydáním doplňujících signálů.

K důsledné přípravě štábů bude vhodné již v míru zpracovat a připravit konkrétní podklady charakteristik velkých aglomerací, aby se v období bezprostřední přípravy útočné operace nemusely štáby zabývat získáváním potřebných materiálů.

Myslím, že bude účelné plánovat v přípravě štábů a vojsk i jejich činnost při ovládnutí velkých aglomerací, protože nejen neprůchodný prostor, ale i tyto velké zastavěné (urbanizované) prostory omezují manévr v útočném pásmu a jejich obejítí na stupni armády nebude možné. Těmto otázkám by měla být věnována pozornost i ve vojenských vysokých školách a akademiích.

Jsem toho názoru, že by mělo dojít také ke zdokonalení vojenskogeografického vyhodnocování terénu s důrazem na hodnocení uvedených otázek.

Ovládnutí rozsáhlých zastavěných prostorů je v soudobých podmínkách vážným problémem. Je nutné, aby velitelé a štáby s ním počítali při přípravě operace a rozpracovávali nové přístupy k ovládnutí těchto prostorů.

Zvláštnosti, které se při bojové činnosti o tyto prostory projevují, musí být záležitostí jak vševojskových velitelů a štábů, tak štábů druhů vojsk i speciálních vojsk.